

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO – 4101-024-03/2013
P/13/112

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Łodzi
ul. Kilińskiego 210, 90-980 Łódź
T +48 42 239 32 00, F +48 42 239 32 90
llo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/13/112 – Egzekucja należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Emilia Wyciszkiwicz, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88269 z dnia 2 października 2013 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Łodzi z siedzibą przy ul. Zamenhofa 2, 90-431 Łódź, zwany dalej „Oddziałem”.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ewa Żydowicz-Mucha Dyrektor Oddziału. (dowód: akta kontroli str. 3)

Kontrolą objęto wykorzystanie w latach 2012 – 2013 dostępnych instrumentów prawnych w celu wyegzekwowania należności z tytułu składek oraz podejmowanie działań na rzecz zwiększenia skuteczności egzekucji. Zbadano także realizację uprawnień w zakresie umarzania, odraczania i rozkładania na raty należności z tytułu składek.

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działalność Oddziału w latach 2012 -2013 w zakresie egzekucji należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W Oddziale rzetelnie realizowano uprawnienia w zakresie umarzania, odraczania i rozkładania na raty należności z tytułu składek. Podejmowano działania zmierzające do zwiększenia efektywności egzekucji oraz korzystano z dostępnych instrumentów prawnych w celu wyegzekwowania zaległości, w wyniku czego w kontrolowanym okresie wzrosła kwota należności objętych egzekucją i wyegzekwowanych. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły opóźnień m.in. w wystawianiu tytułów wykonawczych oraz w przekazywaniu spraw do innych organów egzekucyjnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wykorzystanie przez Oddział dostępnych instrumentów prawnych w celu wyegzekwowania należności z tytułu składek oraz podejmowane działania, zmierzające do zwiększenia efektywności egzekucji.

Opis stanu faktycznego

Według stanu na koniec roku stan należności Oddziału z tytułu zaległych składek wyniósł 673.592 tys. zł w 2010 r., 659.296 tys. zł w 2011 r. i 801.116 tys. zł w 2012 r. (wzrost o 21,5% w porównaniu do 2011 r.). Na dzień 30 czerwca 2013 r. zadłużenie ogółem z tytułu samych składek przewyższyło należności odnotowane na koniec 2012 r. i wynosiło 904.734 tys. zł. Największy udział w ogólnej kwocie zadłużenia stanowiły należności z tytułu ubezpieczenia społecznego, kształtujące się na koniec lat 2010 – 2012 na poziomie odpowiednio 482.161 tys. zł, 474.699 tys. zł i 572.955 tys. zł. Na dzień 30 czerwca 2013 r. zadłużenie z tytułu składek na ubezpieczenie

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

społeczne wyniosło 651.616 tys. zł. Największą dynamikę wzrostu zaległości odnotowano na koniec 2012 r. w należnościach z tytułu Funduszu Emerytur Pomostowych - o 2.217% (z 53 tys. zł na koniec 2011 r. do 1.222 tys. zł na koniec 2012 r.).

Zastępca Dyrektora Oddziału Ewa Kmiec (dalej „Zastępca Dyrektora Oddziału”) wyjaśniła, iż przyczyn wzrostu zadłużenia należy upatrywać w pogarszającej się kondycji finansowej płatników, wynikającej z globalnego kryzysu gospodarczego. Płatnicy opłacający składki za dużą liczbę ubezpieczonych znaleźli się w trudnej sytuacji, która doprowadziła do ogłoszenia upadłości wielu firm. Płatnicy zaprzestali spłacania zadłużenia, z uwagi na finalizowanie prac legislacyjnych nad ustawą abolicyjną, która weszła w życie 15 stycznia 2013 r.

Na stan zadłużenia z tytułu składek na FEP w 2012 r. zasadniczy wpływ miały niezakończone prace polegające na rozscaleniu konta rozliczeniowego jednego z dużych podmiotów gospodarczych - w wyniku tworzenia dwóch odrębnych kont, na chwilę generowania danych w zakresie rozliczeń na dzień 31 grudnia 2012 r., na jednym z nich były zaewidencjonowane wszystkie dokumenty rozliczeniowe, a proces właściwej ewidencji wpłat nie był jeszcze zakończony. Spowodowało to uwzględnienie w 2012 r. zadłużenia w FEP w kwocie 1.139,8 tys. zł.

(dowód: akta kontroli str. 4, 195-204)

Według stanu na koniec roku/półroczna do egzekucji skierowano 178.145 tytułów wykonawczych w 2010 r., 168.248 tytułów w 2011 r., 202.151 tytułów w 2012 r. i 68.767 tytułów w I półroczu 2013 r. Kwota należności objętych egzekucją na podstawie tych tytułów wzrosła ze 143.508,3 tys. zł w 2010 r., do 160.999,2 tys. zł w 2011 r., 172.309,9 tys. zł w 2012 r. i 94.012,5 tys. zł w I połowie 2013 r.

Najwięcej tytułów wykonawczych skierowano do egzekucji prowadzonej przez Oddział – 135.600 w 2010 r., 127.161 w 2011 r., 152.387 w 2012 r. i 43.211 w I połowie 2013 r., na kwotę odpowiednio 89.686,9 tys. zł, 92.895,1 tys. zł, 119.883,9 tys. zł i 63.118,2 tys. zł. W tych okresach do egzekucji prowadzonej przez urzędy skarbowe skierowano odpowiednio 35.308, 32.856, 32.611 i 15.870 tytułów, na 36.630,7 tys. zł, 27.460,9 tys. zł, 26.777,2 tys. zł i 18.032,9 tys. zł.

Wyjaśniając przyczynę skierowania do realizacji przez urzędy skarbowe w 2012 r. mniejszej liczby tytułów wykonawczych niż w 2011 r. Zastępca Dyrektora Oddziału podała, że od 2009 r. uległa zmianie struktura dochodzenia należności z tytułu składek. Przekazanie tytułów wykonawczych do urzędów skarbowych musi być poprzedzone wszczęciem przez Dyrektora ZUS postępowania egzekucyjnego. W przypadku, gdy egzekucja okaże się w części lub w całości nieskuteczna, bądź wystąpi któraś z przesłanek określonych w art. 62 i 63 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, wówczas dopiero zasadne jest kierowanie tytułów do urzędów skarbowych. W ostatnich latach coraz częstszą przyczyną braku realizacji należności w ramach zastosowanych środków egzekucyjnych jest zbieg egzekucji administracyjnej z egzekucją sądową. Dodatkowo, w 2012 r. wzrosła liczba tytułów skierowanych do egzekucji przez Dyrektora Oddziału.

(dowód: akta kontroli str. 5-7, 195-204)

Wskaźnik terminowości wystawiania tytułów wykonawczych² za II kwartał 2013 r. osiągnął w Oddziale wartość 79% i kształtował się na poziomie porównywalnym ze średnią wartością wskaźnika dla wszystkich 43 oddziałów ZUS (78%).

(dowód: akta kontroli str. 8-9)

Wpływy z egzekucji własnej Oddziału wzrosły z 19.642,5 tys. w 2010 r. do 21.545,4 tys. zł w 2011 r., 25.662,1 tys. zł w 2012 r. i 13.832,5 tys. zł w I połowie

² iloraz liczby tytułów wykonawczych wystawionych w terminie 45 dni od daty doręczenia upomnienia lub uprawomocnienia się orzeczenia, pomniejszony o liczbę tytułów anulowanych, do liczby wszystkich wystawionych w danym okresie tytułów wykonawczych

2013 r. Wpłaty wyegzekwowane w wyniku działań podjętych przez urzędy skarbowe wyniosły odpowiednio 13.093,3 tys. zł, 10.287,3 tys. zł, 11.048,3 tys. zł i 3.087,9 tys. zł. Najwyższe wpływy z egzekucji własnej uzyskano w wyniku zajęcia rachunków bankowych (od 43% do 82% odzyskanych w ramach egzekucji zaległości) oraz z wynagrodzenia za pracę (do 5% zaległości).

(dowód: akta kontroli str. 10-12)

Wskaźnik efektywności egzekucji prowadzonej przez Oddział zmniejszył się z 31,4% w 2010 r. do 22,1% w 2011 r., 16,4% w 2012 r. i 8,8% w I półroczu 2013 r. Wskaźnik efektywności egzekucji prowadzonej przez urzędy skarbowe wynosił odpowiednio 6,7%, 6,1%, 7% i 2,1%.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż wskaźnik jest ściśle związany z kwotami ściągniętymi i objętymi postępowaniem egzekucyjnym. Im większe wpływy z egzekucji, tym lepszy wskaźnik, natomiast im większa jest kwota objęta egzekucją, tym mniejsza jest wartość wskaźnika. Kwota objęta egzekucją prowadzoną przez Dyrektora Oddziału wzrosła z 75.729 tys. zł w 2011 r. do 130.115 tys. zł w 2012 r. i 143.517 tys. zł w I półroczu 2013 r.

Spadek wskaźnika związany był także z pogarszającą się kondycją finansową dłużników, kryzysem gospodarczym, wzrostem bezrobocia oraz emigracją, spadkiem dobrowolnych wpłat dokonywanych po wszczęciu egzekucji, spadkiem kwot wyegzekwowanych przez organ egzekucyjny, brakiem obrotów na rachunkach bankowych dłużników, niską wysokością potrąceń ze świadczeń lub wynagrodzeń za pracę, z zawieszeniem postępowań egzekucyjnych w związku z ustawą abolicyjną. Najczęstszą przeszkodą w realizacji należności były zbiegi z innymi organami egzekucyjnymi. Ponadto, w 2011 r. urzędy skarbowe rygorystycznie zaczęły przestrzegać zasady, że prowadzenie przez nie egzekucji musi zostać poprzedzone całkowicie lub częściowo nieskuteczną egzekucją własną. Do urzędów skarbowych kierowane są tytuły wykonawcze, gdzie Dyrektor ZUS wyczerpał możliwości prowadzenia egzekucji.

(dowód: akta kontroli str. 13, 195-204)

Według stanu na koniec 2012 r. egzekucją nie objęto należności³ w kwocie 344.463 tys. zł (o 87.254 tys. zł więcej niż w roku poprzednim), a według stanu na koniec sierpnia 2013 r. należności w kwocie 429.766 tys. zł.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła m.in., iż powodem wzrostu stanu należności nieobjętych egzekucją było: umorzenie postępowań egzekucyjnych prowadzonych przez naczelników urzędów skarbowych i komorników sądowych, z uwagi na bezskuteczność egzekucji, utrata płynności finansowej płatników działających na rynku lokalnym, a w szczególności takich, wobec których zakończono postępowanie upadłościowe, zawieszenie lub niewszczywanie postępowań egzekucyjnych w odniesieniu do należności objętych ustawą abolicyjną.

Naczelnik Wydziału Realizacji Dochodów Agnieszka Lipińska wyjaśniła, że nie w każdym przypadku, gdy konto płatnika wykazuje zaległość, istnieją uwarunkowania do ich objęcia egzekucją, z uwagi na m.in. zakończone postępowanie upadłościowe i brak możliwości przeniesienia odpowiedzialności, trwające postępowania odwoławcze lub niezakończone postępowania w sprawie umorzenia należności w trybie ustawy „abolicyjnej”, brak możliwości ponownego wdrożenia postępowania ze względu na brak majątku. Dodatkowo na kwotę należności nieobjętych egzekucją składają się zaległości powstałe w wyniku złożenia przez płatników dokumentów zgłoszeniowych i rozliczeniowych za okresy wsteczne, po wejściu w życie zmian w obowiązujących przepisach prawa. Na kwotę zadłużenia na koniec I półrocza 2013 r. (429.766 tys. zł) składały się m.in.

³ Różnica ogólnej kwoty należności pomniejszonej o kwotę zaległości objętych egzekucją i należności objętych układami ratalnymi i odroczeniami terminu płatności.

należności objęte wnioskami o abolicję (28.158 tys. zł), należności trwale nieściągalne - po zakończonym postępowaniu upadłościowym (50.905 tys. zł), należności z raportu BW RAP – brak dokumentu DRA, w związku z tym będzie lub jest prowadzone postępowanie wyjaśniające (6.886 tys. zł)

(dowód: akta kontroli str. 14, 205-212)

W 2010 r. płatnikom składek wymierzono 100 dodatkowych opłat na łączną kwotę 214,2 tys. zł, w 2011 r. 86 opłat na 142,9 tys. zł, w 2012 r. 64 opłaty na 119,5 tys. zł i w I półroczu 2013 r. 1 opłatę na 1,1 tys. zł. Opłatę w wysokości do 10% wartości nieopłaconych składek wymierzono odpowiednio w 29, 48, 59 sprawach i w 1 sprawie. W pozostałych przypadkach stanowiła ona 10-20% wartości nieopłaconych składek.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, że zmniejszenie liczby i kwot wymierzonych opłat dodatkowych wynika z utrudnień w prowadzeniu postępowań, w związku ze zmianą przepisów prawa. Wszczęcie postępowania w sprawie o wymierzenie opłaty dodatkowej jest niemożliwe, jeżeli jako pierwsze zostało wszczęte postępowanie w sprawie o przestępstwo lub wykroczenie w związku z naruszeniem obowiązku opłacenia składek. Inicjatorem wszczęcia postępowania w takich sprawach może być inny podmiot niż ZUS. Ponadto, jeśli płatnikowi zostanie wymierzona i pobrana opłata dodatkowa, a następnie płatnik zostanie skazany prawomocnym wyrokiem sądu za nieopłacanie składek - za ten sam czyn, za ten sam okres - wówczas ZUS zobowiązany jest do uchylecia z urzędu decyzji o wymierzeniu opłaty dodatkowej i dokonuje zwrotu wraz z odsetkami. Sankcja ta nie wpływa dyscyplinująco na płatników. Ma równocześnie niską efektywność i zwiększa zadłużenie.

(dowód: akta kontroli str. 15, 195-204)

W celu zwiększenia efektywności egzekucji w Oddziale podejmowano m.in. następujące działania:

- kierowano wnioski o dokonanie wpisu hipotecznego na nieruchomościach – 1.227 wniosków w 2012 r. i 360 w I półroczu 2013 r.,
- kierowano wnioski o wpis do Rejestru Dłużników Niewypłacalnych oraz do Krajowego Rejestru Sądowego – odpowiednio 802 i 254,
- wydawano decyzje o przeniesieniu odpowiedzialności na osoby trzecie lub na spadkobierców - odpowiednio 276 i 100,
- zgłaszano wierzytelności do komorników sądowych w związku z licytacjami nieruchomości dłużników – 298 i 251,
- kierowano wnioski o dokonanie zastawu na ruchomościach - 274 i 64,
- składano zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa – 33 i 20,
- kierowano wnioski o ukaranie karą grzywny – 45 i 17,
- zgłaszano wierzytelności do syndyka w związku z ogłoszeniem upadłości dłużnika – 12 i 7.

Naczelnik Wydziału Realizacji Dochodów wyjaśniła, że Oddział nie kieruje wniosków do komorników sądowych o wszczęcie postępowania egzekucyjnego z nieruchomości z uwagi na wysokie koszty postępowania egzekucyjnego związanego z licytacjami. Praktykuje natomiast zasadę, że przyłącza się do prowadzonego już postępowania, zgłaszając swoje wierzytelności na wezwania komorników. Oddział nie składa także wniosków o ogłoszenie upadłości. Zgłoszenia wierzytelności do syndyka dokonywane są z chwilą ogłoszenia upadłości.

(Dowód: akta kontroli str. 16-17)

W ramach kontroli wykonywania zadań z zakresu ubezpieczeń społecznych, na mocy art. 86 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych⁴, Oddziałowi przysługuje prawo dokonywania oględzin i spisu

⁴ Dz. U. z 2013, poz. 1442 ze zm., dalej „ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych”

składników majątku płatników zalegających z opłatą należności z tytułu składek. W latach 2012 – 2013 Oddział nie podejmował takich kontroli.

Naczelnik Wydziału Realizacji Dochodów wyjaśniła, że kontroli u płatników składek nie przeprowadzano ze względów ekonomicznych. Dyrektor ZUS nie jest uprawniony do stosowania środków egzekucyjnych w stosunku do majątku ruchomego. Składniki majątkowe, z których może prowadzić egzekucję, ustala się przy wykorzystaniu dostępnych aplikacji Kompleksowego Systemu Informatycznego („KSI”) oraz witryny Ognivo.

(Dowód: akta kontroli str. 16-17)

Odpowiadając na pytanie czy podejmowano próby zdiagnozowania oraz przeciwdziałania występowaniu negatywnych zjawisk, polegających na unikaniu płacenia składek, Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż w Oddziale przeprowadzana jest analiza zapisów w KSI i w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości wdrażane są postępowania kontrolne. Efektem działań mogą być wydane na podstawie protokołów kontroli decyzje w zakresie stwierdzania i ustalania obowiązku ubezpieczeń społecznych, a także wymierzania składek. Analiza i kontrola prowadzona jest także w przypadku powzięcia informacji, że płatnik podpisał umowę na outsourcing kadrowo-płacowy z nierzetelnymi firmami, a faktycznie nie doszło do przejścia pracowników. Wówczas podejmowane są decyzje o objęciu ubezpieczeniem z tytułu zatrudnienia u rzeczywistego płatnika (dotychczasowego pracodawcy). W ramach zorganizowanego w 2013 r. Tygodnia Przedsiębiorcy przeprowadzono bezpłatne szkolenie, na którym przekazano płatnikom informacje o nieuczciwych firmach oferujących takie usługi i o ewentualnych skutkach dla przedsiębiorców. W Oddziale został powołany Zespół ds. analizy wypłaconych zasiłków. W przypadku uznania pozorności ubezpieczenia, bądź zawyżenia podstawy wymiaru składek, wydawane są decyzje dotyczące wyłączenia z ubezpieczenia społecznego lub ustalające podstawy wymiaru na obniżonym poziomie.

(Dowód: akta kontroli str. 195-204)

Poniesione przez Oddział wydatki z tytułu egzekucji zwiększyły się z 3.153.549,7 tys. zł w 2010 r. do 4.660.612,1 tys. zł w 2011 r. i 5.274.971,3 tys. zł w 2012 r. W I półroczu 2013 r. wyniosły 2.350.555,8 tys. zł. Najwyższe kwoty wydatkowane w ramach egzekucji własnej – odpowiednio 2.105.581,6 tys. zł, 3.421.794,5 tys. zł, 3.683.595,8 tys. zł i 1.426.846,2 tys. zł. Na egzekucję prowadzoną przez urzędy skarbowe wydatkowano 929.821,6 tys. zł, 994.649,3 tys. zł, 1.149.702,9 tys. zł i 587.922,7 tys. zł.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż powodem zwiększenia wydatków z tytułu egzekucji był wzrost kosztów w sprawach, gdzie naczelnicy urzędów skarbowych umorzyli postępowanie egzekucyjne z uwagi na brak majątku dłużnika, a następnie obciążyli wierzyciela kosztami egzekucyjnymi. Ostatnio odnotowano również wzrost spraw, w których łączne prowadzenie egzekucji przejmują komornicy sądowi, prowadzący postępowania na podstawie tytułów wydanych w elektronicznych postępowaniach upominawczych. Wzrost ilości spraw egzekucyjnych prowadzonych przez komorników sądowych jest przyczyną zwiększenia wydatków w toku egzekucji sądowej, związanych z doręczeniem korespondencji.

(dowód: akta kontroli str. 18, 195-204)

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Oddziału konta płatników składek rozliczane są cyklicznie w aplikacji FW, która jest jedną z aplikacji KSI. W celu rozliczenia konta i ustalenia faktycznego stanu zaległości, w pierwszej kolejności analizowane są złożone przez płatników składek dokumenty zgłoszeniowe i rozliczeniowe. Na podstawie powyższej weryfikacji ustalany jest okres prowadzenia działalności, jak również okres podlegania ubezpieczeniom społecznym. Następnie sprawdzana jest prawidłowość dokumentów rozliczeniowych, złożonych przez płatników oraz

terminowość i prawidłowość oznaczenia dokonanych wpłat. W rozliczeniu kont uwzględniane są noty zwrotów, przebiegowań i przedawnień, układów ratalnych, odroczeń terminu płatności i noty egzekucyjne. Obecnie w ZUS wdrożony jest nowy, docelowy system rozliczeń - System Ewidencji Kont i Funduszy - SEKIF. Dodatkowo płatnicy uzyskują dostęp do sald na Platformie Usług Elektronicznych.

(dowód: akta kontroli str. 205-212)

W wyniku kontroli 30 losowo wybranych postępowań egzekucyjnych⁵, w których łączna kwota zaległości na dzień ujawnienia wyniosła 3.694.180 zł, ustalono, że:

- upomnienia przedegzekucyjne zawierały stosowne pouczenia i zostały prawidłowo doręczone. W 14 sprawach upomnienia wystawiono w latach 2012 – 2013, z tego w 13 w terminie do 3 miesięcy od dnia powstania zaległości. W sprawie prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego nr 4210013006889, dotyczącego składek za miesiące od lipca do października 2011 r. w łącznej kwocie 118.335,60 zł, upomnienie wystawiono w dniu 12 marca 2013 r., tj. 1 rok i 7 miesięcy od daty powstania zaległości.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż z uwagi na liczne miesiące zalegania z opłatą składek przez płatnika, referent analizujący sprawę przeoczył zaległości za wymieniony okres.

(dowód: akta kontroli str. 19-43, 205-212)

- tytuły wykonawcze zostały wystawione prawidłowo, po rozliczeniu konta płatnika. W 18 sprawach tytuły wystawiono w latach 2012 – 2013, z tego w 12 - w czasie do 1 miesiąca od upływu terminu wyznaczonego w upomnieniu i w 3 - niezwłocznie po rozpatrzeniu wniosków o ulgę. W pozostałych 3 sprawach tytuły wystawiono po 50, 80 i 92 dniach od upływu terminu wyznaczonego w upomnieniu.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, że opóźnienie w wystawieniu 3 tytułów spowodowane było sukcesywnym „spracowywaniem” znacznej ilości spraw z tego zakresu, w miarę posiadanych możliwości.

(dowód: akta kontroli str. 23-43, 205-212)

- w 16 przypadkach zawiadomienia o zajęciu składnika majątkowego wystawiono niezwłocznie po wystawieniu tytułu wykonawczego lub po rozpatrzeniu wniosku o ulgę. W 1 sprawie, z uwagi na niedopatrzanie pracownika, zawiadomienie wystawiono po 1 miesiącu od daty wystawienia tytułu wykonawczego.
- w sprawie prowadzonej na podstawie tytułu wykonawczego nr 12105120008249 z dnia 25 kwietnia 2012 r. na kwotę 251.349,72 zł, w ramach współpracy z urzędem skarbowym ustalono, że po przeprowadzonej kontroli u płatnika powstała nadpłata z tytułu podatków. Kwota nadpłaty została zajęta przez naczelnika urzędu skarbowego i przewyższała zobowiązania spółki wobec organu. Ustalono także, iż płatnik będzie występował do sądu o ogłoszenie upadłości spółki. W sprawie tej Oddział nie prowadził egzekucji własnej, a tytuł wykonawczy przekazał do naczelnika urzędu skarbowego w dniu jego wystawienia. Zaległość została uregulowana z nadpłaty z tytułu podatków w dniu 27 kwietnia 2012 r. Upadłość płatnika ogłoszono 16 maja 2012 r.

Według wyjaśnień Zastępcy Dyrektora Oddziału tytuł wykonawczy przekazano naczelnikowi urzędu skarbowego w celu uniknięcia zbiegu egzekucji i tym samym odroczenia w czasie realizacji należności w nim wskazanych, oraz aby zdążyć przed ogłoszeniem upadłości płatnika. W przypadku wystąpienia zbiegu egzekucji administracyjnych łączne prowadzenie postępowania egzekucyjnego przejmuje naczelnik urzędu skarbowego. Zatem w sytuacji wystąpienia zbiegu, łącznym

⁵ Do kontroli wybrano w sposób losowy prosto sprawy prowadzone w latach 2012 – 2013 (I półrocze), z tego 8 wycofanych wskutek nieściągalności, 8 wycofanych lub zwróconych bez realizacji należności, 6 zakończonych zapłatą należności i 8 załatwionych w inny sposób.

egzekutorem byłby również naczelnik urzędu skarbowego, natomiast zmniejszyłyby się szanse na odzyskanie należności, gdyż z chwilą ogłoszenia upadłości podmiotu, nadpłata podatku weszłaby do masy upadłości.

(dowód: akta kontroli str. 23-47, 205-212)

- w sprawach dokonywano analizy stanu majątkowego dłużników na podstawie posiadanych danych, a w przypadku niekompletnych informacji zwracano się do odpowiednich podmiotów, celem ich uzupełnienia,
- po stwierdzeniu bezskuteczności egzekucji własnej, w latach 2012 – 2013 do właściwego naczelnika urzędu skarbowego przekazano 3 kontrolowane sprawy, z tego 1 w terminie 1 miesiąca od daty ustalenia informacji o składnikach majątku dłużnika. Postępowania prowadzone na podstawie tytułów wykonawczych nr 4210013004980 (129.250,20 zł) i nr 4210012024648 (112.955,60 zł) przekazano do urzędów skarbowych po 1,5 i po 2 miesiącach od daty ustalenia przez Referat Zabezpieczeń składników majątku dłużnika. Realizację wniosków o prowadzenie egzekucji monitorowano m.in. za pomocą przeglądarki tytułów wykonawczych. W sprawach tych nie wystąpiły okoliczności uzasadniające zawiadomienie organu egzekucyjnego o zmianie wysokości należności, a także inne okoliczności, mające wpływ na efektywność egzekucji.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż opóźnienie w przekazaniu 2 postępowań spowodowane było znaczną ilością spraw tego rodzaju oraz sukcesywnym ich „spracowywaniem”.

Wyjaśniła ponadto, że Oddział posiada narzędzia informatyczne w postaci systemu ARS oraz aplikacji FW, umożliwiające bieżące monitorowanie w urzędach skarbowych efektywności i skuteczności wdrożonych postępowań egzekucyjnych poprzez generowanie raportów i wydruków. Od maja 2013 r. pracownicy ZUS mogą korzystać z „Przeglądarki Tytułów Wykonawczych” - narzędzia pozwalającego na pozyskiwanie informacji dotyczących postępowań egzekucyjnych, prowadzonych przez urzędy skarbowe na rzecz ZUS.

(dowód: akta kontroli str. 23-43, 205-212)

- nie stwierdzono przypadków prowadzenia przez urzędy skarbowe egzekucji ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego oraz z ubezpieczenia społecznego,
- w latach 2012 – 2013 w 7 sprawach nastąpił zbieg egzekucji prowadzonej przez Dyrektora Oddziału z egzekucją sądową (5) i administracyjną (2). Czterech spraw nie przekazano do łącznego prowadzenia postępowania przez komornika sądowego z uwagi na ogłoszenie upadłości podmiotów. W 1 sprawie akta egzekucji przekazano do właściwego komornika sądowego w terminie do 1 miesiąca. W 2 sprawach akta egzekucyjne przekazano do właściwego naczelnika urzędu skarbowego po 4 i po 7,5 miesiącach od daty pozyskania informacji o zbiegu egzekucji.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż przekazanie jednej ze spraw z czteromiesięcznym opóźnieniem wynikało z niedopatrzenia pracownika. W drugim przypadku przed przekazaniem sprawy do urzędu skarbowego konieczne było ustalenie aktualnej nazwy oraz siedziby dłużnika. Spółka na przestrzeni 8 lat kilkakrotnie zmieniała nazwę. Ponadto należało wyjaśnić kwestię związaną z prowadzeniem rachunku bankowego dłużnika. W związku z tym Oddział dokonał weryfikacji powyższych informacji za pośrednictwem witryny Ognivo. Po potwierdzeniu faktu posiadania rachunku, do którego nastąpił zbieg egzekucji, przekazano sprawę do urzędu skarbowego.

(dowód: akta kontroli str. 23-43, 205-212)

Kontrolą objęto postępowania Oddziału wobec 10 płatników o najwyższych kwotach zadłużenia, wobec których według stanu na dzień 30 czerwca 2013 r. nie prowadzono egzekucji. We wszystkich sprawach postępowania egzekucyjne były prowadzone w poprzednich latach i zostały umorzone lub zawieszono głównie

w związku z ogłoszeniem upadłości podmiotów lub trwaniem postępowań upadłościowych.

(dowód: akta kontroli str. 48-51)

W okresie objętym kontrolą do Oddziału wpłynęło 6 skarg (z tego 4 niezasadne, a 2 były w trakcie rozpatrywania) i 31 zarzutów na postępowanie egzekucyjne lub czynności egzekucyjne. Spośród 21 zarzutów złożonych w 2012 r. 3 pozostawiono bez rozpatrzenia, 13 było niezasadnych i 5 zasadnych (w tym 3 częściowo). Na 10 zarzutów złożonych w 2013 r. 3 pozostawiono bez rozpatrzenia, 5 było niezasadnych i 2 zasadne (w tym 1 częściowo).

Kontrola 7 postępowań, w których wskutek wniesienia zarzutów umorzono postępowanie egzekucyjne prowadzone na podstawie tytułów wykonawczych obejmujących łącznie kwotę 145.187 zł wykazała, że przyczyną uznania zarzutów za zasadne było głównie dochodzenie należności uregulowanych przed wszczęciem egzekucji (5 przypadków na kwotę 88.886 zł). W jednym przypadku stwierdzono błąd co do zobowiązanego (55.984 zł) i w jednym wskazano błędną podstawę prawną prowadzonego postępowania (317 zł). Wszystkie badane postępowania zostały przeprowadzone na podstawie stosownej procedury wewnętrznej⁶. Sześć spraw załatwiono w terminie do 2 miesięcy (średnio w ciągu 24 dni), tj. w terminie określonym w art. 35 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁷. W jednej sprawie wydanie postanowienia trwało 7 miesięcy. W tym przypadku, zgodnie z art. 36 wyżej powołanej ustawy, informowano stronę postępowania o przyczynach zwłoki i nowym terminie załatwienia sprawy.

Zastępca Dyrektora Oddziału wskazała na niewielką ilość stwierdzonych błędów w stosunku do ilości wystawionych tytułów wykonawczych. Wyjaśniła, iż nieprawidłowości skutkujące umorzeniem postępowań wystąpiły wskutek m.in. braku widocznych w systemie wpłat na dzień wystawienia 2 tytułów wykonawczych, uwzględnienia dokumentów systemowych, błędu w ustaleniu współników spółki cywilnej w odniesieniu do okresów ich działalności, nieprawidłowego wprowadzenia okresu sprawozdawczego, którego dotyczyła deklaracja.

(Dowód: akta kontroli str. 52-54, 195-204)

W latach 2012 – 2013 (I półrocze) Oddział stwierdził odpowiednio 246.142 i 223.079 przypadków wystąpienia nieprawidłowości w trakcie prowadzenia postępowań egzekucyjnych przez urzędy skarbowe. Dotyczyły one głównie opóźnień w realizacji tytułów wykonawczych – 246.138 przypadków w 2012 r. na 147.850,3 tys. zł i 223.075 przypadków w I półroczu 2013 r. na 145.422,3 tys. zł.

Według danych Oddziału postępowania egzekucyjne prowadzone były przez urzędy skarbowe przeważnie w terminie przekraczającym 3 lata – 76% spraw z 2012 r. (161.288) i 79% spraw z I półrocza 2013 r. (154.115). W terminie od powyżej 2 do 3 lat urzędy prowadziły odpowiednio 8% (17.553) i 10% postępowań (18.881), zaś w terminie od ponad 1 do 2 lat 8% (17.589) i 5% postępowań (10.790). W czasie do 6 miesięcy załatwiono 5% (9.662) i 4% postępowań (7.258).

Przedawnienie należności ZUS wskutek przewlekłości prowadzenia postępowań egzekucyjnych stwierdzono w 2 przypadkach w 2012 r. (11,3 tys. zł) i w 2 w I półroczu 2013 r. (7,1 tys. zł)⁸. Nieproporcjonalny podział uzyskanych należności przy zbiegu egzekucji miał miejsce w 3 przypadkach. W wyniku interwencji Oddziału odzyskano należności w łącznej kwocie 12,4 tys. zł⁹.

W 1 przypadku (490,2 tys. zł) w 2013 r. pracownicy Oddziału stwierdzili zwrot tytułów wykonawczych z protokołem nieściągalności wobec dłużnika prowadzącego

⁶ Procedura Dyrektora Departamentu Realizacji Dochodów „Skargi i zarzuty zobowiązanego w toku administracyjnego postępowania egzekucyjnego” z 23 sierpnia 2012 r.

⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 267

⁸ Zdarzenia dotyczyły Urzędów Skarbowych w Pabianicach, w Łowiczu i Łódź – Śródmieście.

⁹ Zdarzenia dotyczyły Urzędów Skarbowych Łódź – Widzew i Łódź – Polesie.

działalność gospodarczą i posiadającego stałą siedzibę. W dniu 6 listopada 2013 r. Zastępca Dyrektora Oddziału złożyła do Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi zażalenie na postanowienie Naczelnika Urzędu Skarbowego Łódź – Polesie z dnia 18 października 2013 r. w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego w ww. sprawie. Według stanu na dzień zakończenia kontroli sprawa była w toku¹⁰.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż w celu przeciwdziałania zjawisku przewlekłości postępowań egzekucyjnych Oddział prosił o udzielenie informacji jakie czynności podjęto w urzędzie skarbowym w celu wyegzekwowania zadłużenia. W ocenie Oddziału brak terminowej realizacji tytułów wykonawczych spowodowany był przyczynami obiektywnymi tj. brakiem majątku podlegającego egzekucji, ubóstwem, brakiem źródeł dochodów bądź przebywaniem poza miejscem zameldowania. W związku z faktem, iż naczelnicy urzędów skarbowych zwracali tytuły wykonawcze po kilku latach, nie dokonując wszczęcia postępowania egzekucyjnego, wystosowano pisma do organów egzekucyjnych z prośbą o wyjaśnienie zaistniałej sytuacji. Pisma przekazywano również do wiadomości Dyrektora Izby Skarbowej w Łodzi.

(Dowód: akta kontroli str. 55-60, 195-204)

Kontroli poddano 10 losowo wybranych spraw, w których kwota kosztów egzekucyjnych wyniosła łącznie 7.555 zł. Każdorazowo prawidłowość naliczenia kosztów egzekucyjnych była sprawdzana przez pracownika Oddziału. Kwoty wykazane w kontrolowanych postanowieniach zostały prawidłowo naliczone, uregulowane w pełnej wysokości, w czasie do 6 dni od upływu terminu wniesienia zażalenia na postanowienie o obciążeniu wierzyciela kosztami egzekucyjnymi.

(Dowód: akta kontroli str. 61-67)

Ujęte w planach kontroli wewnętrznej na rok 2012 i rok 2013 kontrole problemowe dotyczące postępowań egzekucyjnych (2 kontrole) i udzielania ulg (1 kontrola) zostały przeprowadzone przez pracowników Wydziału Kontroli Wewnętrznej, zgodnie z procedurami kontroli, zatwierdzonymi przez Dyrektora Departamentu Kontroli Wewnętrznej¹¹. Kontrola przeprowadzana w 2013 r. zrealizowana została dodatkowo na podstawie stosownej instrukcji.

Podczas prowadzonej w grudniu 2012 r. w Inspektoracie w Zgierzu kontroli zgłaszania wierzytelności do masy upadłości zbadano procesy pozyskiwania informacji o zgłoszeniu upadłości dłużnika, zgłaszania wierzytelności oraz współuczestniczenia w postępowaniu upadłościowym. Ustalono, że w jednym przypadku (na 3 badane) w zgłoszeniach wierzytelności podano nieprawidłową kwotę dokonanych zastawów skarbowych. Zaleceń pokontrolnych nie formułowano.

W wyniku przeprowadzonej w 2012 r.¹² kontroli przebiegu procesu udzielania płatnikom składek ulg w spłacie należności stwierdzono opóźnienia w rozliczaniu kont płatników (w 5 sprawach na 20 badanych), w przekazaniu spraw do rozstrzygnięcia (w 3), w wydaniu postanowień o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego (w 2), w wezwaniu wnioskodawcy do przedłożenia niezbędnych dokumentów (w 1). W 12 przypadkach w aktach sprawy nie było pisemnej informacji o braku możliwości terminowego rozliczenia konta płatnika. W 2 sprawach nie poinformowano dłużnika o konieczności uregulowania kosztów egzekucyjnych, w 1 podano błędną informację w tym zakresie. W wyniku kontroli 10 spraw w zakresie monitorowania realizacji umowy nie dokonano ustaleń. Zalecenia pokontrolne, dotyczące omówienia z pracownikami ustaleń kontroli, określenia

¹⁰ Zdarzenie dotyczyło Urzędu Skarbowego Łódź – Polesie.

¹¹ Przed 11 lutego 2011 r. Dyrektor Departamentu Rewizji Wewnętrznej

¹² Kontrola została przeprowadzona w II Inspektoracie ZUS w Łodzi oraz we właściwych komórkach ds. rozliczeń, obejmowała okres od 1 marca do 4 października 2012 r.

organizacji współpracy komórek wewnętrznych i ustalenia zasad przekazywania informacji, zostały zrealizowane.

Przeprowadzona w I połowie 2013 r. w I Oddziale w Łodzi kontrola organizacji pracy w komórkach rozliczeń kont płatników składek i jej wpływu na proces przymusowego dochodzenia należności¹³ wykazała, że przyjęta organizacja umożliwiła należyte wykonanie nałożonych obowiązków oraz wpływa na polepszenie współpracy z innymi komórkami organizacyjnymi. Sformułowane po kontroli zalecenia, dotyczące przypomnienia pracownikom zasad prawidłowego potwierdzania faktu i daty wysłania korespondencji oraz wzmożenia nadzoru nad prawidłowością obsługi korespondencji, zostały zrealizowane.

(Dowód: akta kontroli str. 68-89)

W latach 2012 – 2013 (do października) w Oddziale wystąpiło łącznie 67 zdarzeń mających wpływ na działanie systemu informatycznego¹⁴, wspierającego proces egzekucji i udzielania ulg. W 23 przypadkach, głównie w związku z planowanymi pracami serwisowymi, modernizacyjnymi oraz wymianą okablowania, nastąpiła przerwa w dostępie do usług transmisji danych (11 zdarzeń miało miejsce poza godzinami pracy, pozostałe trwały od 5 minut do 11 godzin). Z uwagi na konieczność wykonania konserwacji, pięciokrotnie nastąpiło planowane wyłączenie zasilania w budynkach lub pomieszczeniach serwerowni (poza godzinami pracy). W jednym przypadku konserwacja serwera prowadzona była w czasie pracy i trwała 3 godziny. Odnotowano także jeden przypadek awarii zasilania w czasie pracy – przerwa trwała 20 minut. Restartu serwera lub domeny dokonano 19 razy m.in. w związku pojawiającymi się błędami, problemami wydajnościowymi i powolną pracą aplikacji. W 2012 r. dwukrotnie (łącznie przez 4 dni) brak było dostępu do niektórych funkcji aplikacji PI (m.in. kalkulator odsetek), w związku z pracami administracyjnymi na bazach Oddziałowych. W dniu 28 marca 2012 r. w ciągu 5 godzin występowały błędy przy wystawianiu zaświadczeń o niezaleganiu. Możliwość pojawienia się błędu w trakcie pracy aplikacji FW pojawiła się także 22 marca 2012 r. (przez 3 godziny), w związku z instalacją bibliotek. Wystąpiły również 3 przypadki instalacji nowej wersji aplikacji (w tym 1 zdarzenie miało miejsce w czasie pracy – przerwa trwała około 9 godzin).

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż w celu wyeliminowania zdarzeń mających wpływ na działanie systemu informatycznego, jednostka na bieżąco sygnalizuje utrudnienia w dostępie do aplikacji, poprzez zgłoszenie wystąpienia incydentów na Portal Użytkownika KSI. W przypadku niedostępności systemu/aplikacji, zgodnie z wytycznymi/ procedurą, jest możliwość wydania zaświadczenia o niezaleganiu poza aplikacją, z wykorzystaniem dostępnych dokumentów płatniczych i rozliczeniowych oraz akt płatnika.

(Dowód: akta kontroli str. 90-93, 195-204)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Oddziału w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieuzasadnioną zwłokę:

- w podejmowaniu działań przedegzekucyjnych – 1 z 14 upomnień przedegzekucyjnych wystawiono po ponad półtora roku od daty powstania zaległości.
- we wdrażaniu egzekucji – 3 z 18 tytułów wykonawczych wystawiono z opóźnieniem wynoszącym od 1,5 do 3 miesięcy, zaś 1 z 17 zawiadomień o zajęciu - z miesięcznym opóźnieniem.

¹³ Badaniem objęto I kwartał 2013 r. Analiza oceny pracy komórek została dokonana w oparciu o dane dotyczące wskaźników dochodzenia należności i wydajności pracy za III i IV kwartał 2012 r. oraz I kwartał 2013 r. Badaniem objęto I kwartał 2013 r.

¹⁴ Dane z Centrum Serwisu Informatycznego

– w przekazywaniu spraw innym organom egzekucyjnym – 3 z 10 spraw przekazano do naczelników urzędów skarbowych z opóźnieniem wynoszącym od 1,5 do 4 miesięcy.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Oddziału w zbadanym zakresie.

2. Realizacja przez Oddział uprawnień w zakresie umarzania, odraczania i rozkładania na raty należności z tytułu składek.

Opis stanu faktycznego

W latach 2010 – I półrocze 2013 w Oddziale udzielono odpowiednio 233, 214, 359 i 131 ulg. Kwoty objęte ulgami zwiększyły się z 5.894,6 tys. zł w 2010 r. do 8.435,6 tys. zł w 2011 r., 10.616,2 tys. zł w 2012 r. i 6.272,4 tys. zł w I półroczu 2013 r.

Na podstawie zawartych układów ratalnych Oddział uzyskał w latach 2010 – I półrocze 2013 wpływy¹⁵ w kwotach odpowiednio 8.147,6 tys. zł, 10.371,6 tys. zł, 8.424,2 tys. zł i 4.153,4 tys. zł.

Jak wyjaśniła Zastępca Dyrektora Oddziału, przyczyną spadku wpływów z tytułu zawartych układów ratalnych w 2012 r. w porównaniu do roku 2011 była jednorazowa spłata w maju 2011 r. (tj. w terminie płatności czwartej raty) całości zadłużenia rozłożonego na 24 raty. Ponadto zmniejszenie wpływów w I półroczu 2013 r. było spowodowane działaniami podjętymi w związku z ustawą z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność. Powyższe spowodowało wyłączenie z umów ratalnych należności podlegających umorzeniu. Fakt ten miał istotny wpływ na wysokość należności spłaconych w ramach umów ratalnych.

(dowód: akta kontroli str. 11, 94, 195-204)

Kwota umorzonych należności z tytułu zaległych składek wyniosła w latach 2010 – I półrocze 2013 odpowiednio 2.629 tys. zł (609 umorzeń), 259,1 tys. zł (62 umorzenia), 4.764,2 tys. zł (34 umorzenia) i 1.470,9 tys. zł (102 umorzenia).

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, że przyczynami wzrostu w 2012 r. kwot udzielonych ulg oraz umorzeń były zmiany obowiązujących przepisów prawa, a także zawarcie umów z dużymi płatnikami. We wrześniu 2009 r. weszła w życie ustawa wprowadzająca możliwość umorzenia niektórych należności z tytułu składek za okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego lub przebywania na urlopie wychowawczym. Od stycznia 2013 r. weszła w życie ustawa o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność.

(dowód: akta kontroli str. 94, 205-212)

Zgodnie z rejestrem wniosków o ulgę lub umorzenie w latach 2012 – I półrocze 2013 do Oddziału wpłynęło 2.459 wniosków o rozłożenie należności na raty i 106 wniosków o odroczenie terminu płatności. Zgodę na rozłożenie należności na raty Oddział wyraził w 487 przypadkach (20% tego rodzaju spraw), a na odroczenie terminu płatności w 3 (3%).

Kontrola 3 spraw dotyczących odroczenia terminu płatności składek na łączną kwotę 326.793 zł wykazała, że odroczenie nastąpiło z zachowaniem postanowień art. 29 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 95-96)

Analiza 20 losowo wybranych spraw¹⁶, dotyczących umorzenia należności w łącznej kwocie 57.604 zł (10 postępowań) i rozłożenia na raty należności w łącznej kwocie 92.682 zł (10 postępowań), rozpatrzonych przez Oddział pozytywnie wykazała, że:

¹⁵ łączna kwota składek, dodatkowych opłat, odsetek i opłat prolongacyjnych

¹⁶ Doбору spraw do kontroli dokonano w sposób losowy prosty - z rejestru wniosków o ulgę lub umorzenie wybrano po 10 spraw z 2012 i 2013 r., w tym z każdego roku po 5 postępowań dotyczących umorzenia i rozłożenia należności na raty.

- we wszystkich przypadkach wnioski zostały złożone przez podmiot uprawniony, a składka nimi objęta nie uległa przedawnieniu. Wnioski zostały poparte przez Komisję i rozpatrzone w terminie do 2 miesięcy,
- w 15 sprawach umarzenie lub rozłożenie należności na raty nastąpiło według zasad określonych w „Instrukcji w sprawie umarzenia, odraczania i rozkładania na raty należności z tytułu składek pobieranych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych”¹⁷ i w „Jednolitych standardach udzielania ulg i umorzeń należności z tytułu składek”¹⁸. W 5 sprawach umorzenia dokonano za okres pobierania zasiłku macierzyńskiego, na podstawie art. 3 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy - Prawo bankowe¹⁹,
- w 12 sprawach oceny możliwości udzielenia wsparcia dokonywano po sporządzeniu analizy finansowej dotyczącej osoby fizycznej. Sytuacja dłużników ustalana była w oparciu o dane wykazane w oświadczeniach oraz na podstawie przedkładanych dokumentów m.in. informacji o działalności gospodarczej, dowodów poświadczających wysokość ponoszonych kosztów utrzymania, aktów notarialnych. Celem weryfikacji uzyskanych informacji występowano o udostępnienie danych ze stosownych rejestrów. W pozostałych 8 sprawach brak było podstaw do badania kondycji finansowej dłużników,
- nie stwierdzono przypadków umorzeń należności, które zostały uprzednio zabezpieczone poprzez wpis hipoteki lub dokonanie zastawu,
- rozłożenie należności na raty następowało na podstawie umów, w których określono harmonogram spłat, a także warunki rozwiązania umowy. Terminowość wpłat była na bieżąco monitorowana,
- w 3 przypadkach wystąpiły okoliczności skutkujące rozwiązaniem umowy o rozłożenie należności na raty. W 1 przypadku o zaistnieniu takich okoliczności powiadomiono dłużnika z zachowaniem terminu określonego w § 14 Instrukcji, w 2 przypadkach termin ten przekroczone o 16 i 19 dni.

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż zawiadomienia wysłano z przekroczeniem terminu określonego w § 14 Instrukcji z uwagi na wzrost zadań związanych m.in. z obsługą wniosków o umorzenie należności na podstawie ustawy abolicyjnej.

(dowód: akta kontroli str. 97-104, 107-204)

W kontrolowanym okresie w 42 przypadkach dokonano przełamania obowiązujących Standardów, z tego w 40 poprzez wyrażenie zgody na wydłużenie okresu spłaty rozłożonej na raty należności. Kontrola 10 losowo wybranych spraw na łączną kwotę 218.745 zł wykazała, że każdorazowo odstępstwo takie było wyczerpująco uzasadniane, poparte przez Komisję, a następnie zaakceptowane przez Zastępcę Dyrektora Oddziału. O zastosowaniu przełamania Standardów w wyznaczonych terminach raportowano do Departamentu Realizacji Dochodów. Powyższe działania były zgodne z rozdziałem III obowiązujących Standardów.

(dowód: akta kontroli str. 105-106)

Zastępca Dyrektora Oddziału wyjaśniła, iż funkcjonujące w Oddziale systemy informatyczne umożliwiają w sposób bieżący i pełny monitorowanie procesu udzielania ulg do momentu zawarcia umowy. Pozwalają wygenerować listy płatników, którym przyznano ulgi. Aplikacja ARS umożliwia wygenerowanie listy wprowadzonych układów ratalnych. Poprzez aplikację FW możliwe jest generowanie kont z aktywnym układem ratalnym z automatycznie anulowaną ratą oraz kont z automatycznie anulowanymi notami odroczenia terminu płatności. Dostępny

¹⁷ Instrukcja stanowi załącznik do uchwały nr 12/2010 Zarządu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 27 stycznia 2010 r., ze zm., obowiązywała do 31 października 2013 r., dalej „Instrukcja”.

¹⁸ Dokument wymagany zgodnie z § 7 uchwały nr 12/2010 z dnia 27 stycznia 2010 r., przekazany przez Członka Zarządu pismem z dnia 5 marca 2010 r., dalej „Standardy”.

¹⁹ Dz. U. Nr 71, poz. 609 ze zm.

system informatyczny nie daje jednak możliwości automatycznej analizy, pozwalającej na monitorowanie udzielonej ulgi. Pracownicy rozliczający konta płatników składek otrzymują informacje o udzielonych ulgach z Wydziału Realizacji Dochodów. Monitorowanie odbywa się poprzez sukcesywną analizę dokumentów rozliczeniowych i płatniczych na kontaktach płatników z zawartymi układami.

(dowód: akta kontroli str. 195-204)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności Oddziału w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przekroczeniu w 2 przypadkach terminu powiadomienia dłużnika o zaistnieniu okoliczności skutkujących rozwiązaniem umowy, określonego w § 14 Instrukcji.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność Oddziału w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁰, wnosi o bezzwłoczne wystawianie upomnień przedegzekucyjnych, tytułów wykonawczych i zawiadomień o zajęciu oraz o wyeliminowanie opóźnień w przekazywaniu spraw innym organom egzekucyjnym.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach: jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, dnia 15 stycznia 2014 r.

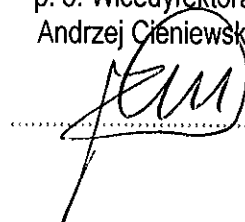
Kontroler:

specjalista kontroli państwowej
Emilia Wyciszkievicz

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi

Z upoważnienia Dyrektora
p. o. Wicedyrektora
Andrzej Cieniewski

²⁰ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.